

Finestra oberta

Lleida, aquesta desconeguda

Podríem dir que la ciutat de Lleida, avui, no es troba pas gaire allunyada de Barcelona. Amb les carreteres que tenim, un cotxe s'hi pot traslladar en una estona, cosa que no ocorria només uns anys enrera. Però el fet és que sembla que Lleida es troba molt lluny. Situada en una part extrema de Catalunya, a la mateixa paret fronterera, perquè el terme municipal de la ciutat toca amb Aragó, es diria de Lleida que és com una germana petita, llunyana, amb uns lligams molt febles amb el Cap i Casal, una mica així com una parenta pobre, sense gosar dir-ne una forastera però sí amb uns vincles sentimentals i històrics talment com una filla humil, modesta, un xic malalta, que és admesa en la comunitat catalana amb prudència, fredor, recel i cautela.

Així ha estat sempre, amb el pas dels anys inalterable, amb una aliança tàcita però deslluïda, com si es tractés d'unes terres de conquesta que foren colonitzades pels Berenguers però que no significaven una força autèntica. La ciutat de Lleida, l'antiga *Il-tirta* dels ilergetes, convertida després en la *Llerda* dels romans i, més endavant, en la *Lerida* musulmana fins a esdevenir la *Lleida* dels nostres Comtes, ha sofert a través de la història diverses transformacions. Nascuda per a regir l'antic territori dels ilergetes, que anava des del Pirineu fins a l'Ebre seguint les valls del Segre i els plans de Lleida i de la Llitera, la ciutat de Lleida no fou guanyada durant la Reconquesta pels comtes d'Urgell, tal com pertocava, i en vèncer-la Ramon Berenguer IV per a obtenir una peça important dels seus dominis llunyans, o condemnar-la només a fer de pont cap a Aragó, la Casa de Barcelona la mirà sempre només com una plaça forta, i així ha viscut.

Però Lleida ha estat, a partir sobretot del segle XVI, desconeguda de la resta de Catalunya, malgrat la seva fidelitat inalterable als comtes-reis catalans. Girona es trobava en el camí del Rosselló i l'Occitània i, després, de França i l'Europa. Tarragona era el pas obligat cap al Regne Valencià. Lleida, en canvi, representava la porta del camí de

l'amargura.

Avui encara la ciutat de Lleida és desconeguda de la resta de Catalunya. Ho hem anat comprovant durant la nostra vida, i no hi veiem avui cap variació notable. Hi ha coses que no poden canviar. Per demostrar aquestes paraules ens basarem només en unes impressions personals. En primer lloc ens referirem a un viatge a la ciutat del Segre que el nostre poeta Joan Maragall realitzà cap a l'any 1910, en ocasió de presidir-hi uns Jocs Florals. El tren, en aquell temps, necessitava set hores per anar del Cap i Casal fins a la vila de la Terra Ferma, i això devia semblar a Maragall interminable. El cas és que el poeta es permeté de fer una frase que, després, ha esdevingut famosa. Maragall digué de Lleida que era "l'Escòcia de Catalunya", cosa que no volem comentar.

Més endavant, l'any 1929, el conegut escriptor Joan Puig i Ferrer vingué a Lleida a pronunciar dues conferències. Nosaltres vam anar a esperar-lo a l'estació i vam sopar amb ell abans de l'acte. En baixar del tren Puig i Ferrer em confessà: "És la primera vegada que he travessat el riu Segre".

No cal dir que les terres lleidatanes li eren totalment desconegudes. El viatge fou profitós perquè nosaltres ens encarregàrem que l'il·lustre dramaturg conegués el Segrià, la Noguera i la Segarra, i que s'emportés un agradable record de la Catalunya Nova.

A continuació vam invitar Joan Lluhí i Vallescà a parlar en el magnífic local de Joventut Republicana. També aquesta vegada el prohoms Alfred Perenya, exconseller de la Mancomunitat, ens demanà que anéssim a esperar-lo a l'estació. En baixar del tren Joan Lluhí i Vallescà ens féu una pregunta: "M'han dit a Barcelona que teniu a Lleida una boira tan espessa com a Londres. És veritat?" Era el mes de desembre. "Avui podreu comprovar-ho vós mateix -vam respondre-. A tres metres no distingireu una figura humana." Tampoc Joan Lluhí no coneixia Lleida.

Però allò que ens decideix a treure alguna conclusió sobre aquest fet, fou el resultat

d'un Cicle de Conferències que vam organitzar al Centre Comarcal Lleidatà de Barcelona per a celebrar el Cinquantenari de la fundació de l'entitat, que s'escaigué ara fa tres anys. El nostre propòsit era fer intervenir destacades figures en la intel·lectualitat catalana i de preferència pertanyents a tots els països del nostre àmbit. Fou molt difícil. La resposta era sempre la mateixa: "Parlar de Lleida?", "No sé res de Lleida", "No conec Lleida". Algú (un gran escriptor) ens digué: "Si es trac-

tés al menys, de Girona!" El Cicle de conferències no fou pas un èxit.

Una vegada més es feia evident que els literats catalans no coneixien la ciutat de Lleida ni les seves terres. I, no obstant, no podem posar en dubte que la Terra Fermà forma part de la resta de Catalunya. Almenys, així ho va dir Ramon Muntaner.

J. B. XURIGUERA
